

Lagrådet
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

Även via e-post: kansliet@lagradet.se

Lagrådsremiss den 1 mars 2012

Kränkande fotografering

Svenska Tidningsutgivareföreningen (Tidningsutgivarna) är en branschorganisation för svenska morgon- och kvällstidningar, gratistidningar, nyhetsbyråer och andra medieföretag. Tidningsutgivarna har till uppgift att arbeta bland annat för ett öppet och demokratiskt samhälle.

Tidningsutgivarna har tagit del av regeringens lagrådsremiss den 1 mars, *Kränkande fotografering*. Remissens förslag inger betänkligheter från ett lagtekniskt perspektiv och Tidningsutgivarna vill genom denna skrivelse uppmärksamma Lagrådet på dessa.

Förslaget om kränkande fotografering strider på väsentliga punkter mot anskaffarfriheten i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

TF 1 kap 1 § och YGL 1 kap 2 § garanterar var och en rätt att "...*anskaffa uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst...*" för att offentliggöra dem i tryckt skrift eller för att lämna meddelande för publicering. Anskaffarfriheten bör förstås i ljuset av stadgandena i TF 1 kap 9 § 5 p och YGL 1 kap 12 § första stycket. Av dessa bestämmelser framgår att utan hinder av TF och YGL gäller vad i lag är stadgat om ansvar och ersättnings skyldighet som "...*avser det sätt på vilket uppgift eller underrättelse anskaffats*".

Varken den bestämmelse som föreslås i lagrådsremissen eller motiven för denna skiljer på ett korrekt sätt mellan det fria uppgiftsinhämtande som anskaffarfriheten innebär och möjligheten att förbjuda en metod för att inhämta en uppgift för publicering. Denna brist kommer till uttryck bland annat på sid 21 y i lagrådsremissen. Där beskriver regeringen att den föreslagna lagbestämmelsen är tänkt att omfatta ”...*t.ex. om den fotograferade sover, befinner sig som patient på en vårdinrättning för vård eller behandling eller utsätts för övergrepp som t.ex. misshandel.*”

Det är att märka att samtliga exempel regeringen åberopar i detta hänseende tar sikte på motivet för fotograferingen och innehållet i de anskaffade uppgifterna. De gärningar som kan straffbeläggas inom ramen för TF 1 kap 9 § 5 p och YGL 1 kap 12 § första stycket kan dock inte ha till sitt föremål att förbjuda anskaffandet av vissa slags uppgifter. Den möjlighet som dessa bestämmelser ger att i vanlig lag föreskriva straff och ersättningskyldighet kan i stället avse uteslutande metoden för inhämtandet av uppgiften. Bland exemplen på sådana metoder för ett anskaffande som kan kriminaliseras märks dataintrång och brott mot posthemligheten.

Flera fall som den föreslagna bestämmelsen i lagrådsremissen därmed avser att omfatta, kommer att bli straffria när en fotografering i de angivna fallen sker för att offentliggöras i någon av de mediekategorier som TF och YGL skyddar.

Den omständigheten att regeringen enligt förslaget vill undanta försvarlig fotografering från det straffbara området, se remissen sid 24, ändrar inte det förhållande som Tidningsutgivarna nu uppmärksammar. Det är en grundläggande princip i TF och YGL att ingripanden mot anskaffanden eller meddelanden i publiceringssyfte får ske bara i den utsträckning och på det sätt som stadgas i någon av dessa grundlagar. Något utrymme för att pröva ändamålsenligheten hos ett visst anskaffande finns således inte enligt TF och YGL.

Av särskild betydelse är att regeringen i lagrådsremissen diskuterar betydelsen av anskaffarfriheten liksom möjligheten att undanta fotografering som sker i publiceringssyfte. Regeringen hävdar att ett undantag skulle påtaligt urholka det skydd som bestämmelsen är avsedd att ge, se lagrådsremissen sid 14. Regeringen menar uppenbarligen att samtliga fall som den föreslagna straffbestämmelsen tar sikte på ska kunna beivras utan hinder av att ett anskaffande har skett i publiceringssyfte. Något sådant beivrande i samtliga fall kan dock inte ske, som Tidningsutgivarna nyss påpekat.

Frågan om anskaffarfrihetens förhållande till vanlig lag har uppmärksammats tidigare av Lagrådet, se Lagutskottets betänkande 1989/90:LU 37. Bilaga 4 till betänkandet innehåller Lagrådets yttrande till en promemoria upprättad inom lagutskottet. På sid 110 i betänkandet redovisar Lagrådet att anskaffarfriheten innebär att straffbestämmelsen om företagsspioneri inte kan tillämpas när en företagshemlighet anskaffats i syfte att offentliggöras i tryckt skrift. Den frågan har också haft praktisk betydelse i domstolarna. År 1996 avslog Sollentuna tingsrätt och Svea hovrätt en begäran från SAAB Automobile AB:s att från en tidningsredaktion utfå film med fotografier på en nyutvecklad bilmodell. SAAB hade åberopat lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter till grund för sin begäran. Domstolarna avslog begäran (beslut i mål B 1235-96 samt mål Ö 2637/96) med hänvisning till att fotografen hade anskaffat bilderna i publiceringssyfte

Tidningsutgivarna konstaterar att regeringen i lagrådsremissen om kränkande fotografering inte på ett korrekt sätt vare sig beskrivit eller bedömt den föreslagna straffbestämmelsens förhållande till anskaffarfriheten. Det vore av stort värde om Lagrådet kunde uttrycka sin uppfattning om den lagkonflikt som redovisas här, särskilt mot bakgrund av att regeringen inte på ett korrekt sätt hänvisat till såväl TF som YGL.

Stockholm den 12 mars 2012

Per Hultengård
Chefsjurist